

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Публічне адміністрування в країнах ЄС»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	«Публічне управління та адміністрування»
Тривалість викладання	3 семестр (5,6 чверті)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 год. на тиждень
практичні:	2 год. на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає:

Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти
Онлайн-консультації: Shumliaieva.I.D@nmu.one

Викладач:

Шумляєва Ірина Дамирівна

к.держ.упр., доцент, доцент кафедри

E-mail: Shumliaieva.I.D@nmu.one

1. Анотація до курсу

В умовах європейської інтеграції України актуальним є вивчення досвіду країн Європейського Союзу щодо здійснення публічного управління та діяльності публічної адміністрації. У дисципліні «Публічне адміністрування в країнах ЄС», яка відноситься до обов'язкових спеціальних відповідно до ОПП «Публічне управління та адміністрування», розглядаються теоретичні та прикладні аспекти, що стосуються публічного адміністрування в країнах ЄС як форми діяльності публічної адміністрації із виконавчо-розпорядчими повноваженнями, а також інших інститутів публічної влади, що спрямована на

реалізацію законних прав і свобод людини і громадянина, задоволення потреб суспільства і держави, виконання приписів нормативно-правових актів, які видають органи державної влади та місцевого самоврядування, забезпечення верховенства права, дотримання законодавства.

Вивчення обов'язкової спеціальної дисципліни «Публічне адміністрування в країнах ЄС» дозволить сформувати у здобувачів вищої освіти системне уявлення про основоположні принципи та засади публічного адміністрування інституційних суб'єктів (органів державного та місцевого управління, місцевого самоврядування, державних і муніципальних службовців у межах стійких нормативних статусно-рольових систем), моделі та системи публічного адміністрування, особливості використання інструментів та методів публічного адміністрування в європейських країнах, систему нормативно-правових актів європейського регіонального та національного рівня, яка відображає основні підходи країн ЄС в частині вдосконалення публічного адміністрування, що спрямовано на застосовування набутих знань під час здійснення досліджень у межах освітньо-навчальної програми та практичної діяльності.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни «Публічне адміністрування в країнах ЄС» – формування у здобувачів вищої освіти комплексу компетентностей та спеціальних знань стосовно сутності та особливостей діяльності публічної адміністрації, спрямованої на реалізацію законних прав і свобод людини і громадянина, задоволення потреб суспільства та держави, виконання нормативно-правових актів, забезпечення верховенства права і дотримання законодавства в європейських країнах.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** принципи та особливості публічного адміністрування в країнах ЄС; засади запровадження та реалізації підходів до публічного адміністрування в європейських країнах; базову термінологію стосовно здійснення публічного адміністрування відповідно до європейських норм і стандартів; сучасні підходи до розвитку інструментів публічного адміністрування в країнах ЄС;

– **вміти:** на основі аналізу умов, що вплинули на побудову певної моделі та системи публічного адміністрування в різних європейських країнах, виокремлювати їх позитивні надбання для використання в Україні; орієнтуватися в системі нормативно-правових актів і структурі публічної адміністрації різних країн ЄС; розробляти пропозиції щодо покращення публічного адміністрування в Україні на основі кращих європейських практик.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– **знати і розуміти** особливості використання у практичній діяльності органів державного управління і органів місцевого самоврядування сучасних методів та інструментів публічного адміністрування в країнах ЄС, зокрема

застосовувати та інтегрувати отримані знання в частині здійснення контролю та оцінювання їх успішності;

– визначати, аналізувати та оцінювати можливості формування якісно нової публічної служби, орієнтованої на європейські стандарти, норми та правила, з урахуванням досвіду країн ЄС на засадах соціальної відповідальності та з урахуванням потреб і прагнень молоді.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання		Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	–
	Тема 1. Вступ до дисципліни «Публічне адміністрування в країнах ЄС»	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	–
	Практичне заняття за темою 1. Вступ до дисципліни «Публічне адміністрування в країнах ЄС»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
2	Тема 2. Методи та інструменти публічного адміністрування в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 2. Методи та інструменти публічного адміністрування в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
3	Тема 3. Моделі публічного управління та адміністрування в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 3. Моделі публічного управління та адміністрування в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
4	Тема 3. Моделі публічного управління та адміністрування в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 3. Моделі публічного управління та адміністрування в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
5	Тема 4. Публічне адміністрування на окремих рівнях управління в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 4. Публічне адміністрування на окремих рівнях управління в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4

6	Тема 5. Конституційно-правова регламентація публічного адміністрування в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 5. Конституційно-правова регламентація публічного адміністрування в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
7	Тема 5. Конституційно-правова регламентація публічного адміністрування в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 5. Конституційно-правова регламентація публічного адміністрування в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
8	Тема 6. Адміністративно-правове регулювання діяльності публічної адміністрації в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 6. Адміністративно-правове регулювання діяльності публічної адміністрації в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
9	Тема 7. Публічна служба в країнах Європейського Союзу	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 7. Публічна служба в країнах Європейського Союзу	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
10	Тема 8. Надання публічних послуг в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 8. Надання публічних послуг в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
11	Тема 8. Надання публічних послуг в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 8. Надання публічних послуг в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
12	Тема 9. Публічне адміністрування в окремих європейських країнах	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 9. Публічне адміністрування в окремих європейських країнах	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
13	Тема 9. Публічне адміністрування в окремих європейських країнах	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2

	Практичне заняття за темою 9. Публічне адміністрування в окремих європейських країнах	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси Презентації індивідуального завдання здобувачів Силабус ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	0-20
--	---	----------------------	---	------

Індивідуальне завдання полягає в обранні здобувачами вищої освіти однієї із запропонованих тем та її розкриття в письмовому вигляді, а також презентації результатів на практичному занятті. *Форма проведення:* написання, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint). *Зміст індивідуального завдання:* здобувач вищої освіти обирає самостійно тему із запропоновано переліку, розкриваючи її зміст, враховуючи сучасний рівень розвитку науки та використовуючи нові підходи й наукові знання. Дослідницький характер реферату полягає у вивченні достатньої кількості джерел, порівнянні теоретичних поглядів учених і практичного досвіду, формулювання висновків і рекомендацій.

Теми індивідуального завдання з дисципліни «Публічне адміністрування в країнах ЄС»

1. Загальна характеристика сучасних моделей публічного адміністрування в країнах ЄС.
2. Реформи територіальної організації влади в країнах ЄС та результати їх впливу на публічне адміністрування.
3. Правові засади публічного адміністрування в країнах ЄС.
4. Адміністративні реформи в країнах ЄС.
5. Взаємодія влади та громадянського суспільства в країнах ЄС.
6. Публічна служба в країнах ЄС.
7. Основні інструменти залучення громадськості до процесу розробки та прийняття рішень публічною адміністрацією.
8. Партисипативні інструменти у публічному адмініструванні країн ЄС.
9. Управління персоналом в країнах ЄС.
10. Етичні засади публічного адміністрування в країнах ЄС.
11. Кадрова політика в країнах ЄС.
12. Досвід розвитку інституту публічного лідерства в країнах ЄС.
13. Загальні принципи публічного адміністрування в країнах ЄС.
14. Децентралізація публічної влади в країнах ЄС.
15. Принципи верховенства права і законності в діяльності публічної адміністрації в країнах ЄС.
16. Правове регулювання адміністративної процедури в країнах ЄС.
17. Удосконалення системи надання адміністративних послуг в країнах ЄС.
18. Цифровізація системи надання адміністративних послуг в країнах ЄС.
19. Моделі надання публічних послуг в країнах ЄС.

20. Правове регулювання надання адміністративних послуг в країнах ЄС.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до за стосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій. Загалом за участь у дискусіях отримується максимум 30 балів.

Практичні роботи виконуються під час практичних занять, що передбачає виконання практичних завдань за кожною темою, індивідуального завдання та презентація його результатів, зміст якого описано у розділі 4. Участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр) (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка

знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується максимум 70 балів.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
30	70	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання (іспит) під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконане індивідуальне завдання, він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Іспит проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з 60 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (разом 60 балів) та 10 тестових завдань з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (разом 40 балів), зокрема:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкрито;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему

запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна

мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Адміністрування і Ви. Принципи адміністративного права у відносинах між особами та органами публічної влади : посіб. / переклад Р. Радишевської. Стразбург : [б.в.], 2018. 90 с. URL : <https://rm.coe.int/handbook-administration-and-you/1680a06311>.
2. Азарова А. О., Ткачук Л. М., Нікіфорова Л. О. Публічне управління та адміністрування: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2019. 181 с.
3. Вороніна Ю.Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування : навч. посіб. Мелітополь: ТОВ «КолорПринт», 2020. 204 с.
4. Долженков О.О. Публічне управління та адміністрування: вступ до спеціальності : навч. посіб. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 190 с.
5. Козирєва О.В., Озаровська А.В. Публічне адміністрування : навч. посіб. Харків : вид-во НФаУ, 2020. 150 с.
6. Корнута Л.М. Зарубіжний досвід публічного управління : навч.-метод. посіб. Одеса. 2019. 74 с.
7. Лазор О. Д., Лазор О. Я., Юник І. Г. Основи публічного управління та адміністрування : навч.-метод. посіб. 2-ге вид. Київ : Ліра-К, 2019. 268 с
8. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник. Харків : ХНАУ, 2018. 278 с. URL : https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4925/1/NP_Public%20administration_2019.PDF.

9. Надьон О.В., Хмиров І.М., Луценко Т.О. Організаційно-правові засади публічного управління та адміністрування: навч. посіб. Харків : НУЦЗУ, 2020. 175 с.
10. Публічне управління в умовах інституційних змін : монографія / за наук. ред. Р. В. Войтович, П. В. Ворони. Київ, 2018. 475 с. URL : <http://ipk.edu.ua/library/vidanny/monografij/монографія%20ПУАМ.pdf>.
11. Хрідочкін А. В., Віхляєв М. Ю. Публічне управління та адміністрування: словник термінів / за заг. ред. П. В. Макушева. Одеса: вид. дім «Гельветика», 2021. 604 с.
12. Ястремська О.М., Мажник Л. О. Публічне адміністрування : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 132 с.

Додаткові

1. Бакуменко В. Д., Бондар І. С., Горник В. Г., Шпачук В. В. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2019. 254 с.
2. Бобровська О.Ю., Дробот І.О., Надюк З.О., Грицко Р.Ю., Покатаєв П.С. Сучасні теорії публічного управління: досвід для України. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, Vol. 27, No. 4, 2020. С. 107–120.
3. Болотіна Є. В., Нікітенко А. В. Сучасні західні концепції управління та моделі публічного адміністрування. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 1(47). С. 96–100.
4. Булкат М. Поняття державного адміністрування: теоретико-правовий аспект. *Право України*. 2022. № 8. С. 157–169.
5. Ганущин С. Н. Імплементация досвіду Європейського Союзу в українську реальність формування взаємодії між громадянським суспільством та публічним управлінням. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 31. С. 97–101. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/31-2022/17.pdf>.
6. Григорян О. О. Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект). URL : <http://academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12GOOPIA.pdf>
7. Дніпров О. Кореляція категорій "державне управління" та "публічне адміністрування". *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 95–99.
8. Івановська А. М. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. : [у 2 ч.]. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. Ч. 1. 591 с.
9. Івановська А. М. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. : [у 2 ч.]. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. Ч. 2. 652 с.
10. Ігнатюк О. Б., Горачук В. В. Основні засади публічного адміністрування в правовому полі українського законодавства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 98–104. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2021/18.pdf.

11. Карапетян О. А., Гбур З. В. Роль публічного адміністрування в формуванні демократичного суспільства держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 77–85. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2021/14.pdf.
12. Пилаєва В. М. Реалізація принципу транспарентності діяльності органів виконавчої влади: європейський досвід. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 6–1. Т. 3. С. 23–29.
13. Сорока Л. В. Державне регулювання і управління та їх співвідношення з публічним адмініструванням. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. Вип. 86. URL: <http://www.apdp.in.ua/v86/28.pdf>.
14. Федірко О. А., Федірко Н. В. Напрями та інструменти реформування систем публічного адміністрування в ЄС. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. 2019. № 12. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/12_2019/3.pdf.
15. Чуба Н. В. Інституційний розвиток системи публічного управління в Україні та світі. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 30. С. 27–31. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/30-2022/5.pdf>.
16. Шумляєва І. Удосконалення систем місцевого самоврядування у контексті реформ територіальної організації влади в країнах Північної Європи. *Аспекти публічного управління*. 2021. Т 9. № 2. Дніпро : вид-во «Грані». С. 50–56.
17. Asatryan Z., Rubio E., Zuleeg F. Public Sector Reform: How the EU budget is used to encourage it. Brussels: Directorate General for Internal Policies Policy Department D: Budgetary Affairs, 2016. 109 p.
18. European Commission (2015), Speaking points of vice-president Dombrovskis on the Commission's new structural reform support service, STATEMENT/15/5218. Brussels.
19. European Commission (2017), Quality of public administration - a toolbox for practitioners. Brussels, 231 p.
20. Narathip Sriram, Chaleomphong Misomnai, Jirawat Metasuttirat, Chamnian Rajphaetyakhom A Comparative Analysis of New Public Management New Public Service and New Public Governance. *Asian Political Science Review*, Vol. 3, № 2, 2019. URL : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3553641.

Нормативні документи

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Конституції країн світу: Королівство Данія, Французька Республіка, Чеська Республіка, Республіка Польща [Текст] : пер. з офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер.: О. В. Коротюк, Д. В. Каєвич, Т. В. Руденко]. Київ : ОВК, 2021. 231 с.
3. Конституції країн світу: Королівство Бельгія, Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Швеція [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту: [Д. В. Каєвич, А. О. Євстратенко, П. С. Овчарук]. Київ : ОВК, 2021. 369 с.

4. Конституції країн світу: Республіка Болгарія, Румунія, Угорщина, Республіка Хорватія [Текст] / [уклад. Коротюк О. В., Лавринович О. В.] ; пер. з офіц. тексту [Руденко Т. В.]. Київ : ОВК, 2021. 249 с.
5. Конституції країн світу. Швейцарська Конфедерація. Королівство Норвегія. Фінляндська Республіка [Текст] : пер. офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер.: Т. В. Руденко, В. С. Станіч]. Київ : ОВК, 2021. 179 с.
6. Конституції країн світу: Республіка Словенія, Боснія і Герцоговина, Республіка Македонія [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2021. 163 с.
7. Конституції країн світу: Конституція Грецької Республіки, Конституція Республіки Кіпр, Конституція Турецької Республіки [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова, Д. В. Каєвич]. Київ : ОВК, 2021. 403 с.
8. Конституції країн світу. Республіка Сербія. Республіка Косово. Республіка Албанія. Чорногорія [Текст] : пер. з офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер. А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2022. 323 с.
9. Конституції країн світу. Латвійська Республіка. Литовська Республіка. Естонська Республіка [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2022. 161 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал парламенту України. URL : <https://www.rada.gov.ua/>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>.
3. Міністерство юстиції України. URL : <https://minjust.gov.ua/>.
4. Судова влада України. URL : <https://court.gov.ua/>.
5. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Офіційний веб-портал. URL : <https://ombudsman.gov.ua/>.
6. Портал Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu>.
7. European Court of Human Rights (HUDOC). URL : <https://www.echr.coe.int//>.
8. European Committee of Social Rights. Council of Europe. URL : <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/european-committee-of-social-rights/>.